

FRANCESCO CARRER

Criminòleg. Assessor per a la seguretat de l'Ajuntament
d'Alessandria (Itàlia)

1. EL SENTIMENT D'INSEGURETAT

S'analitzi com es vulgui, la inseguretat —que es viu avui en dia com un fenomen específic de les realitats urbanes de tot el món— es caracteritza per la complexitat i la varietat dels paràmetres que contribueixen a constituir-la: individuals i col·lectius, objectius i subjectius, psicològics, socials, relacionals, culturals, vivències personals, de vegades significativament atractives, però també rumors, prejudicis i veus que s'autoalimenten.

Això significa que, a banda dels fenòmens específics de criminalitat difusa —que en constitueixen l'aspecte principal i, en alguns elements, el més fàcilment perceptible i mesurable—, també contribueixen a la gènesi de la inseguretat la superficialitat aparent amb la qual es projecten i construeixen la majoria dels barris i de les cases, els ritmes de vida dels habitants, els episodis de vandalisme, barbàrie i formes de degradació percebudes com a senyal de l'absència de l'Estat, la falta de serveis per a l'individu en funcionament i funcionals. A aquests fenòmens se n'afegeixen d'altres, com l'anomia i la pèrdua de relacions humanes, de coneixences, de solidaritat, de col·laboració i de confiança, que caracteritzen la nostra existència diària.

Això explica per què la inseguretat no està ben definida, no és unívoca: està constituïda, d'una banda, pel risc objectiu de ser implicat en un acte d'agressió, i de l'altra per la percepció individual d'aquest risc i de l'avaluació de la pròpia vulnerabilitat personal. A propòsit del que s'acaba de dir, cal posar de manifest que, mai com avui en dia, havia existit una veritable dissociació entre el sentit d'inseguretat subjectiu amb el qual cadascú de nosaltres conviu i el perill concret de ser víctima d'un delictes.

També ens preguntem si, a força de parlar de l'amenaça que la violència i la delinqüència fan pesar sobre la col·lectivitat, no s'arriba a una situació paradoxal en la qual el mite esdevé gairebé més real que la mateixa realitat (Louis-Guerin, 1983). No

hi ha res més difícil d'analitzar que la por, que és principalment subjectiva. La dificultat augmenta quan es tracta, no pas d'estudiar la por viscuda per algú davant d'un perill present, sinó com a reconstrucció o representació. La realitat de la por sembla molt diferent si es mesura, d'una banda, la por abstracta que reflecteix una major o menor tolerància social en enfrontar-se amb el problema de la delinqüència i, de l'altra, la por concreta, basada en riscos objectius i en el sentiment de vulnerabilitat.

El sentiment d'inseguretat està alimentat per les informacions rebudes, pels missatges que vénen de l'ambient en el qual cadascú de nosaltres viu, i també depèn del grau d'integració social i de la impressió que cadascú de nosaltres té de poder controlar més o menys la situació o l'ambient en què es troba.

D'aquesta manera és possible traçar unes característiques que poden contribuir a crear un sentiment d'inseguretat: foscor, manca de visibilitat, absència de presències positives, grafitis i cartells salvatges, brutícia, etc.

Cadascú de nosaltres elabora, segons la pròpia cultura, segons les pròpies experiències i percepcions, un mapa mental de llocs positius i negatius, tranquils i perillosos, agradables i angoixosos que cal freqüentar o que cal evitar amb cura. Existeixen, doncs, llocs percebuts per la majoria de persones com a «perillosos», des dels carrers poc il·luminats als parcs, les estacions del metro, les places, els pàrquings subterranis, els passadissos llargs, els ascensors.

En la nostra època mediàtica es pot comprendre bé que el rol i la responsabilitat dels mitjans d'informació i de qui els manipula són fonamentals i molt sovint poden despistar en la construcció de la inseguretat.

S'ha dit que la premsa juga la carta de la inseguretat sabent que la por i l'esgarrifança que en deriven fan augmentar les vendes. Si hi ha un camp en què les conclusions de tots els estudis coincideixen és el de la influència dels mitjans en la creació, en el manteniment i en l'ús de la inquietud de l'opinió pública envers l'evolució dels índexos de criminalitat (Kegels, 1982).

Des d'aquest punt de vista, s'ha destacat que la presència visible d'operadors televisius en el lloc d'anteriors accidents reactiva els comportaments violents i que els diaris busquen el sensacionalisme vessant combustible addicional sobre el foc de la violència (Gremy, 1996).

El sentiment d'inseguretat, a més, pot relacionar-se amb factors que no presenten cap relació directa amb els fenòmens de caràcter delictiu i amb les experiències de victimització, sinó que es refereixen més aviat a moments de conjuntura econòmica, de particular inestabilitat política i de pèrdua de referents socials.

El sentiment d'inseguretat representa també un procés de lectura del món que ens envolta (Roché, 1993). Això es pot captar en les persones com a síndrome d'emocions (por, odi, gelosia) cristal·litzades en la delinqüència i els seus autors. Com qualsevol lectura, el sentit d'inseguretat és reduït. La seva funció és la de posar en ordre el desordre, proposar causes i, per tant, solucions, fer-lo comprensible. En la construcció de la por, semblen importants els «comportaments incívics», entre els quals estan inclosos: les infraccions de les normes d'educació per part dels nens, joves i menys joves; els sorolls molestos (xiscles, cops de portes, ràdios i tocadiscs a tot volum, ciclomotors a tot gas, etc.) a qualsevol hora del dia i de la nit; els actes de vandalisme (bústies forçades, cotxes esbotzats, pintades a

les parets); les actituds «deixades» de colles o bandes que ocupen espais privats o públics amb comportaments que contradiuen les expectatives generals; la brutícia i el deteriorament d'espais públics i propietats privades; la tendència cada cop més freqüent a no respectar el codi de circulació. Es passa fàcilment de la incivilitat als delictes, de «manllevar» sense cap vergonya un objecte al robatori, de les molèsties sonores als aldarulls nocturns.

A propòsit d'això, no podem deixar de recordar la teoria, d'altra banda no poc criticada, del *broken window* (finestres trencades; Wilson i Kellings, 1982), segons la qual tot vidre trencat que no es repara immediatament, i que inclou qualsevol altre element d'ús comú (cabina telefònica, bústia, contenidor d'escombraries, banc, fanal, graella del clavegueram, font pública), representa una incitació al saqueig i a la degradació, afavoreix una imatge de desinterès i d'abandonament per part de les autoritats i pot contribuir a la marginació de tot un barri.

Així, els actes incívics i la manca de respecte vers els altres i vers la cosa pública poden considerar-se com un atemptat a l'ordre comú i una ofensa a les regles mínimes considerades com a bàsiques per a una convivència social. Els actes incívics facilitarien el desenvolupament del sentiment d'inseguretat, ja que provoquen una reducció del control social i l'aparició en els ciutadans que les pateixen d'un sentiment d'impotència, que pot fer néixer actituds i reaccions fins i tot greus, sovint liquidades com a intolerants o racistes.

El problema de la inseguretat no pot reduir-se a una sèrie d'intervencions d'ordre públic i de control del territori, per molt que siguin racionals i pensades per a les necessitats específiques, i a un recull de lleis correctament equilibrades entre recuperació i prevenció, perquè una actitud d'aquest tipus per si sola no s'ha revelat mai satisfactòria en termes de resultats ni a breu ni a llarg termini. El respecte pels altres es construeix també amb la col·laboració i la implicació de tots en la gestió de la cosa pública per part de qui ha estat designat per a això mateix pels propis ciutadans.

La complexitat del fenomen de la inseguretat requereix, per tant, una resposta igualment complexa i estructurada, amb intervencions de tipus preventiu i altres de caràcter repressiu, que són competència d'administracions centrals o locals.

Des de diferents àmbits, ja s'han elaborat teoritzacions i s'han identificat recorreguts que situen el fenomen de la inseguretat i les estratègies per a la seva reducció dins l'àrea més ampla de l'habitabilitat de les nostres realitats urbanes i de la qualitat de vida dels seus habitants.

Des d'aquest plantejament d'actuació, cal recordar que la ciutat constitueix no tant una dimensió física com més aviat relacional i que, per tant, una intervenció en aquesta direcció incideix concretament en la qualitat de vida dels seus habitants.

Un punt especialment important, específic i prioritari en qüestió de prevenció per part d'una Administració local és, en primer lloc, el de posar en pràctica totes les activitats de caràcter preventiu que ja se li exigeixen i que s'indiquen com a fonamentals per a una reducció gradual i global de totes les formes de desviació, de manera que contribueixin a reduir els fenòmens delictius.

En el moment en què la política de seguretat formi part de la política social, amb un paper actiu i de primer ordre en els programes locals de cura de la qualitat de l'ambient, natural, urbà i social, serà menys difícil incidir des de l'arrel en fenòmens relacionats amb la delinqüència i la inseguretat. Aquest tipus d'actuacions, integrat amb les més clàssiques activitats de policia i amb d'altres suggerides per cada cas, podrà posar en marxa un cercle virtual de prevenció, recuperació, dissuasió i repressió.

Aquestes competències es poden esquematitzar d'aquesta manera:

a) Estat central: promulgació de lleis, seguretat de la pena, atenció a les víctimes, activitats de mediació, gestió de la immigració, utilització dels serveis de policia, construcció de confiança recíproca entre policia i ciutadans, oficines de relacions amb el públic, recollida de denúncies a domicili i per via telemàtica, policia de proximitat...

b) Administracions locals: policia municipal, vigilant de barri, atenció als ciutadans, terminal de l'Administració civil, concurs per a la gestió de la seguretat urbana, polítiques de prevenció, atenció a l'ambient natural, urbanisme, zones verdes i mobiliari urbà, il·luminació i neteja, reducció del trànsit i de la contaminació, presència dels serveis bàsics en el territori, racionalització dels transports, manteniment contra la degradació, recuperació d'espais comuns, facilitats per als moments de congregació, iniciatives de suport a les víctimes dels delictes, educació per a la legalitat, reducció de la incomoditat, claredat, informació i socialització, activitat de mediació i integració, cooperació amb les associacions de voluntaris...

2. LES ACTIVITATS DE POLICIA

Quant a les modalitats d'utilització dels serveis de policia per al control del territori i l'oposició a la delinqüència diària, es poden definir dos models principals, basats respectivament en la policia comunitària i en l'agent de barri, que han estat adoptats progressivament, amb les variacions oportunes, en les diferents realitats.

El sistema de *community policing*, posat en pràctica sobretot en els països anglosaxons (EUA, Regne Unit i gran part del Canadà), fa referència als principis inspiradors establerts el 1829 per Sir Robert Peel, que posaven la policia al servei dels ciutadans, treballant en estreta col·laboració amb ells, i que han estat progressivament elaborats a la recerca d'activitats que permetessin a la policia d'efectuar les seves tasques en harmonia amb les exigències de les comunitats en les quals treballa.

El concepte de policia preventiva representa una teorització a la qual fa referència un model d'organització basat en la prevenció dels comportaments, exercida per tenir cura de les col·lectivitats locals en la seva totalitat, en serveis de prevenció contraposats a mesures repressives de caràcter d'emergència, en la participació dels ciutadans en la planificació i la supervisió de les activitats de poli-

cia i en la transferència de les responsabilitats de gestió de les activitats de policia al personal directament present en les oficines perifèriques i sobre el terreny.

A títol indicatiu, els punts següents es consideren específics de la manera de fer de la policia comunitària típica de les policies canadenques:

- a) Garantir la tranquil·litat, l'ordre i els comportaments cívics, afavorir els serveis a la pròpia comunitat i facilitar la seguretat dels ciutadans.
- b) Considerar el servei de policia com qualsevol altre servei municipal.
- c) Utilitzar l'instrument del referèndum per avaluar i establir les prioritats que s'han d'assignar a les activitats de la policia.
- d) En la mesura en què sigui possible, posar en marxa serveis de caràcter preventiu, anticipant les peticions d'ajut, identificant i resolent els problemes locals relacionats amb la delinqüència i el desordre.
- e) Utilitzar estratègies encaminades a la solució dels problemes, identificant zones que calgui controlar i patrullar a peu, personal responsable, modalitats d'actuació, activitats d'associacions de voluntaris, respostes flexibles, intervencions integrades (patrulles a peu i motoritzades, activitats d'investigació i comitès locals de connexió i consulta).
- f) Garantir l'equilibri entre les activitats de prevenció (solució dels problemes, anàlisi de les causes, etc.) i les de repressió (resposta a les emergències).
- g) Posar en pràctica formes de cooperació entre les diferents entitats o institucions i els diferents departaments com a pròpia tria estratègica.
- h) Preveure i facilitar aquells contactes entre la policia i els ciutadans que en el passat eren fins i tot prohibits, si no era després que es cometés un delicte.

Com es pot entendre fàcilment, en aquesta concepció de la manera de fer de la policia adquireix una importància fonamental la redefinició del seu paper en el desenvolupament de la seva activitat i en les seves relacions amb la comunitat en què actua.

El *community policing* es considera una manera nova d'utilitzar els recursos en l'àmbit de l'activitat institucional de la policia, implicant tota la comunitat ciutadana i no un reduït grup d'especialistes del sector.

L'activitat de policia sociopreventiva és una manera d'entendre el servei de policia de manera que ajudi els ciutadans a desenvolupar un paper més significatiu en la prevenció dels delictes, de manera que el control de la seguretat esdevingui una activitat que reuneixi les competències dels policies i la col·laboració dels ciutadans.

El *community policing* concep la comunitat local com a soci en la gestió de la seguretat, més que no pas com a usufructuària passiva dels serveis de policia, en contrast amb el tradicional concepte d'activitat de policia, que valora els seus èxits sobretot a través dels terminis de resposta, el nombre de trucades tractades i les dades estadístiques referents als delictes més greus.

Les activitats de policia comunitària es distingeixen perquè reconeixen el principi que la col·lectivitat influeix en la gestió dels serveis i no consideren els ciuta-

dans com a simples beneficiaris passius d'aquests: les necessitats i les indicacions de la comunitat local en matèria d'ordre públic determinen en darrer terme el mandat de la policia mateixa. El model de lluita contra la delinqüència, que afavoreix la independència de la policia, queda substituït d'aquesta manera per un mecanisme que reclama la col·laboració i la participació i que preveu que les decisions d'ordre general es prenguin com a conseqüència d'una concertació amb la col·lectivitat en la qual es treballa.

A més, tenint en compte el fet que es tracta a hores d'ara d'actuar en realitats cada cop més multiculturals i multirracials, és important que els agents de policia se sàpiguen fer càrrec del punt de vista dels ciutadans, conscients que la població no és una entitat homogènia, sinó un conjunt de grups diversos, basant-se en l'origen ètnic, en el sexe, en l'edat, en la classe social i en altres paràmetres. Els agents han de ser conscients que les relacions i les dinàmiques entre els ciutadans s'escapen en gran part al control de la policia; que existeixen importants formes de control social, que pot ser utilitzat positivament per ells i que hi ha dificultats de comprensió i de comunicació per part de les minories ètniques.

Una de les investigacions més recents efectuades pel Govern federal d'Ottawa per dibuixar les característiques de la policia canadenca del nou mil·lenni subratlla que el concepte de policia desitjable requereix que passi comptes de les seves actuacions a la col·lectivitat al servei de la qual es troba, que els ciutadans tinguin un paper actiu en la lluita contra la delinqüència, que el manteniment de l'ordre públic es converteixi en una activitat d'interacció entre la policia i la col·lectivitat. Se subratlla que els agents de policia s'han d'acostar a la gent, reduir les activitats tradicionals i cercar solucions pensades per als problemes de cada barri més que no pas limitar-se a mesures reactives, adquirint consciència de les interrelacions existents i possibles entre les seves activitats i les d'altres serveis públics, que igualment repercuteixen en fenòmens de conductes il·legals i delictives.

Les activitats de *community policing* es caracteritzen també per l'organització d'activitats de *Neighbourhood Watch Groups* (grups de vigilància de veïnat), formats per ciutadans voluntaris, organitzats i coordinats per la policia per posar en pràctica formes de control social estructurat, encaminades a indicar la presència d'estrangers i d'eventuals delinqüents al barri.

Tot i que la seva actuació ja està passada de moda, la *community policing* no està tanmateix, exempta d'obstacles ni és immune a les crítiques.

Si d'una banda s'indica que aquest model millora l'arrelament de les activitats policials entre els ciutadans, implicant-los en un projecte global de gestió de la seguretat diària, de l'altra se subratlla que potser es tracta d'operacions d'imatge i de relacions públiques, basades en procediments de façana, als quals no es corresponen reduccions concretes dels índexos de delinqüència.

Hi ha resistències a acceptar aquestes activitats sobretot per part dels policies més joves, que no han entrat a la policia per desenvolupar una activitat social, i per part dels sindicats, que tindrien dificultats per gestionar les problemàtiques plantejades pel personal.

A més, es destaquen crítiques dels habitants dels barris més degradats, que no tenen una estructura i una organització comunitàries i que si, d'una banda, són

els més problemàtics, de l'altra són els menys adequats per a posar en pràctica activitats de *community policing*. D'aquesta manera, els privilegiats són encara més privilegiats i les diferències augmenten.

Segons alguns, la resposta de tipus comunitari és només un mite, la funció principal del qual és la de desviar l'atenció de les causes profundes del desordre urbà, com ara la misèria, l'analfabetisme i el racisme, i els límits del qual estan representats per les capacitats de mobilització dels recursos organitzatius, materials i culturals d'un barri, capaços de garantir una organització duradora, que certament no són característiques de les zones pobres i disgregades.

A propòsit d'això, s'ha confirmat que aquestes activitats impliquen minories de ciutadans, basant-se en les seves característiques socials i culturals; s'ha demostrat que en els Estats Units, el 80% dels habitants adults dels barris afectats per activitats de prevenció no hi ha participat mai.

El sistema dels *îlotages* data ja de fa alguns decennis i és característic dels països francòfons. A França ha rebut un impuls especial a partir del 1982, com a conseqüència del *Rapport de la Commission des Maires sur la sécurité* —més conegut com a Informe *Bonnemaison*, pel nom del seu president—, les conclusions del qual li pronosticaven una major difusió.

L'*îlotage* es defineix com a tècnica de vigilància de la via pública, per garantir una presència personalitzada, regular, visible i tranquil·litzadora, i com una acció específica i complementària respecte a les altres actuacions policials. L'*îlotage* contribueix a prevenir els delictes gràcies a una millor inserció en el teixit social de l'*îlotier*, les tasques del qual són les d'escoltar, dialogar, ajudar i comparar, incidir en el sentiment de por i d'aïllament dels ciutadans.

L'*îlotage* representa una missió per garantir la prevenció, la seguretat de les persones i de les coses, la circulació i l'aturada dels vehicles, per respondre de manera continuada a les necessitats de cada individu i de la comunitat en un territori específic; un mètode de treball, que garanteix els serveis policials, mitjançant la presència i la disponibilitat dels *îlotiers*; una organització, que requereix una definició atenta dels *îlots*, una definició de les activitats i de les responsabilitats específiques dels *îlotiers*, així com de les seves formes de col·laboració amb els col·legues.

L'*îlotier* es defineix com a jutge de pau, assessor jurídic, mitjancer entre ciutadans i organismes públics o col·lectius i entre població i policia, presència tranquil·litzadora, vàlvula de desfogament per als ciutadans, educador amb un rol preventiu i font d'informació; la seva figura se situa en un punt de trobada entre actuació social, política i repressiva. Aquest equilibri inestable entre prevenció i repressió, entre presència dissuasiva i tranquil·litzadora, si d'una banda revesteix una mena d'ambigüitat que pot prestar-se a crítiques, de l'altra permet a l'*îlotier* mateix una possibilitat més ampla d'adaptació a les característiques del seu camp d'intervenció i a les dels seus interlocutors.

Malgrat els indiscutibles aspectes positius d'aquesta iniciativa, l'*îlotage* rep no poques crítiques tant pel que fa als resultats aconseguits com a les dificultats operatives, que n'impedeixen l'actuació en els barris més difícils, així com per les dificultats de gestió del personal dins del servei.

Les recerques més recents indiquen que l'*îlotage* és ben acollit pels habitants dels barris en els quals s'institueix, però no representa una solució sistemàtica per als problemes de seguretat de totes les perifèries «difícils», fins i tot perquè —faltant paràmetres objectius d'avaluació per mesurar la satisfacció dels ciutadans i el seu nivell d'inseguretat abans i després de l'actuació— no ha estat mai possible avaluar els resultats de les actuacions realitzades.

Aquestes dificultats objectives han afavorit en els darrers anys la institució de noves iniciatives amb l'objectiu d'afinar les modalitats d'intervenció i de control del territori per part de la policia nacional francesa.

Les modalitats d'intervenció en qüestió de seguretat urbana de la policia francesa s'han enriquit recentment gràcies a la *police de proximité*, sistema de treball suggerit per la necessitat d'acostar-se als ciutadans i d'obtenir-ne la confiança i la col·laboració.

La *police de proximité* es defineix com una policia capaç de prevenir i anticipar les dificultats. És una policia que coneix el territori en què actua, és ben coneguda per qui hi viu i hi treballa, i és capaç de respondre millor a les expectatives dels ciutadans.

Les cinc noves modalitats d'acció de la policia de proximitat són:

- una activitat policial organitzada en l'àmbit de territoris específics: sectors, barris;
- una relació constant amb la població;
- la polivalència de l'agent de proximitat, la missió del qual, d'aquesta manera, es revalorava;
- la responsabilització personal de tots els policies implicats;
- l'oferta d'un servei de qualitat.

El concepte de *police de proximité*, al costat del d'*îlotage*, es proposa afavorir una millor comprensió entre la institució policial i els seus ciutadans usuaris, legitimant un cos que ja no està tancat en si mateix, al servei exclusiu de la defensa de l'ordre i de l'Estat, sinó al servei dels ciutadans, a l'escolta de les necessitats socials i en diàleg constant amb el conjunt dels actors responsables de la seguretat.

En l'àmbit de les activitats policials comunitàries, cal recordar el recent projecte Policia 2000 de la policia nacional espanyola, amb l'objectiu de posar en pràctica dues línies bàsiques: «la proximitat de la policia a la comunitat» i «l'especialització policial».

Els punts principals del projecte preveuen més presència d'agents al carrer, a peu i amb uniforme; més oportunitats de comunicació entre comunitat i policia; millor atenció en els serveis prestats als ciutadans, tant pel que fa a les peticions formulades com al tractament de les pràctiques burocràtiques; més informacions relatives als resultats de les activitats policials, també en relació amb les denúncies presentades.

Es preveu, entre altres coses, augmentar la presència de policies als carrers, per ocupar-se de manera particular dels llocs i les franges horàries que, a causa

del seu caràcter problemàtic, centren les necessitats dels ciutadans, i de potenciar les relacions amb la comunitat mitjançant reunions i contactes amb associacions de veïns, de comerciants, de pares, etc., afavorint la col·laboració i la participació per a la solució de problemes de seguretat urbana.

L'avaluació de la funció policial s'haurà de basar en la mesura del sentiment de seguretat i en el grau de satisfacció dels ciutadans, únics paràmetres per a determinar l'èxit o el fracàs de la missió assignada. En definitiva, l'objectiu final del projecte és el de millorar la qualitat de vida a través de la reducció de la criminalitat real i percebuda.

Com es pot entendre, tot i que no s'assenyali explícitament el concepte de policia de barri, també la policia espanyola es dirigeix a activitats per combatre la delinqüència urbana difosa equilibrades entre prevenció i repressió, coordinades amb la comunitat en què s'actua i amb l'objectiu de solucionar els problemes exposats pels ciutadans.

Pel que fa a la realitat italiana, n'hi ha molts que consideren que el model fins ara posat en pràctica es pot assimilar al model francès, amb relació al nombre de punts de contacte existents, en el pla històric, jurídic, cultural i organitzatiu, entre les dues realitats.

El paper reconegut a les administracions locals, les activitats de col·laboració entre autoritats locals i centrals, el fet de prevaler les iniciatives de prevenció social respecte a les de caràcter situacional, la presència de l'alcalde de l'ajuntament del cap de província dins del Comitè provincial per a l'ordre i la seguretat pública, les iniciatives posades en pràctica pel projecte «Ciutats segures» de la regió Emilia Romagna i pel Fòrum italià per a la seguretat urbana s'avien en aquesta direcció.

Pel que fa al policia de barri, malgrat les peticions de gran part dels ciutadans, que indubtablement disposen en aquesta figura excessives expectatives, la Policia d'Estat, cossos de policia de caràcter nacional, no ha considerat mai necessari posar en pràctica activitats relacionades amb la presència d'agents de barri. En els darrers anys el Cos dels *Carabinieri* ha efectuat experiències amb *carabinieri* de barri comptant amb la innegable tradició d'arrelament del seu personal en el territori.

Les iniciatives públiques de caràcter alternatiu en qüestió d'utilització dels agents de policia han estat posades en pràctica per cossos de la policia municipal, que han realitzat activitats amb vigilants de barri; es poden esmentar entre d'altres els ajuntaments de Piavea, La Spezia, Mòdena, Pavia, Torí, Grosseto, Monza i Milà.

Precisament a partir d'aquestes experiències positives i del conjunt de les tasques desenvolupades per les policies municipals, estic convençut que en un futur pròxim el seu paper podrà ser encara més important. Segons el meu parer, tot i les nombroses dificultats existents, les policies locals hauran de trobar un paper específic que doni valor a la seva capacitat de coneixement del territori, la seva professionalitat i la seva proximitat als ciutadans, i que els atorgui una responsabilitat específica com a receptors perifèrics de l'Administració municipal en contacte amb la gent, punts de referència de tothom i representants de l'alcalde sobre el terreny.

Més enllà de les formes doctrinals i operatives que cada país considera oportú donar, es pot tanmateix considerar adquirida la idea d'un sistema que prevegi

una col·laboració cada cop més important entre els agents de policia, els ciutadans i el cos social en el seu conjunt.

Tal com ha quedat demostrat per nombroses investigacions efectuades sobre aquesta qüestió des d'aquest punt de vista (Carrer, 2000), adquireixen una importància no secundària les modalitats operatives de control del territori utilitzades pel personal de la policia.

D'una banda, s'ha pogut detectar que entre les principals peticions dels ciutadans hi ha la de la utilització de personal ben visible, amb uniforme i fàcilment contactable per part de qui en tingui necessitat i, per tant, quan sigui possible, que es desplaci a peu o amb mitjans especials com ara bicicletes i ciclomotors.

D'altra banda, s'ha subratllat que «als Estats Units, la motorització de les patrulles i la seva dotació de ràdio ha estat la primera etapa del recorregut que ha portat al trencament entre policia i ciutadans» (Skogan, 1990). El policia, abans accessible i vigilant, «es tanca en una caixa d'acer on és inaccessible, sord i en gran mesura cec a allò que l'envolta. La mediació de l'automòbil interromp tot contacte entre qui patulla i la gent vigilada per la patrulla, entre el policia i el carrer» (Monjardet, 1999).

Altres recerques han posat de manifest el fet que existeix en la cultura policial la prioritat de la resposta immediata (amb el suport del cotxe de gran cilindrada, sirena i intermitent), que no necessàriament influeix en el nombre d'arrestos immediats, ni satisfà el ciutadà que ha efectuat la trucada.

Com a exemples d'aquesta ductilitat, desitjable per a les forces de policia, podem recordar l'ús de bicicletes tot terreny per part de la Gendarmeria francesa per al control de zones de muntanya, així com la recent dotació de patins a grups d'agents de la Policia holandesa i de la francesa, per patricular certes zones de viants de les ciutats d'Amsterdam i París.

3. LA PLANIFICACIÓ DE L'AMBIENT

Tal com he dit, no han faltat les reflexions referents a la incidència de l'ambient construït en la gènesi de la inseguretat i, sobretot, dels fenòmens que es considera que contribueixen a la seva estructuració.

Amb les excepcions degudes, tothom pot veure que, també a causa dels límits imposats per la urgència i les carències de pressupost, no hem estat capaços de projectar i construir un hàbitat urbà digne d'aquest nom, sinó únicament conglomerats d'edificis. A les nostres ciutats és possible trobar, uns al costat d'altres, barris residencials, cascos antics sàviament restaurats, guetos als límits de la inhabilitat, guetos daurats, «perifèries» mancades dels serveis més elementals, zones comercials, zones industrials, parcs seculars i jardins «de plàstic».

Concebuts, aprovats i construïts amb l'única lògica de la rapidesa, de l'estalvi i del profit, els *slum*, *cit  de transit*, *HLM (habitation   loyer mod r )*, *ZUP (zone   urbaniser en priorit )*, *ZEP (zone d' ducation prioritaire)*, *ZRU (zone de redynamisation urbaine)*, *ZUS (zone urbaine sensible)*, *ZEN (zona esterna nord)* i *CEP (coordinamento edilizia popolare)* coincideixen gairebé sempre amb les àrees més pro-

blemàtiques en el pla de la qualitat de vida per als seus habitants i no rarament amb les que tenen un índex alt de delinqüència, per quantitat dels fenòmens i lloc de residència dels seus autors.

Ultra les característiques del seu urbanisme i el baix valor dels materials utilitzats, aquestes àrees es distingeixen per la presència d'edificis abandonats o danyats, grafitis a les parets, desferres i deixalles, il·luminació escassa o danyada, telèfons públics inutilitzats, mobiliari urbà i accessoris públics malmesos o inexistents, i també per l'absència de transports públics, botigues i espais de trobada.

Tot i haver sortit a la llum amb diferents intensitats en els darrers decennis, en relació amb els fluxos migratoris que han caracteritzat els nostres països, es tracta d'un problema no especialment recent.

Pot ésser indicatiu esmentar el que van posar en relleu fa vuitanta anys membres de l'Escola de Chicago:

«L'estructuració positiva d'una societat depèn sempre, més que no pas de regles jurídiques i polítiques, de l'organització espontània dels seus membres. L'home pot conservar una personalitat sòlida només en un grup organitzat (la casa, el barri, el sindicat, la societat cooperativa) en què ell tingui poder i autoritat, en una esfera qualsevol en què tingui un estatus i representi alguna cosa. Només hi ha un únic tipus de barri que no té cap ciutadà que el representi, els barris pobres: un món on els homes deixen de ser persones perquè no representen res. En el barri pobre, els homes viuen en una intimitat forçada, però no es comuniquen; sospiten l'un de l'altre i es mantenen recíprocament a distància. No poden tenir una personalitat perquè no existeixen regles, i si existeixen normes de decència, moralitat i higiene, són imposades des de l'exterior» (Thomas, 1921).

«L'*slum* és l'àrea en la qual es troba la mínima elecció, el producte d'una imposició més que d'un projecte; representa un conjunt homogeni respecte a la condició econòmica, però una agregació molt heterogènia des de qualsevol altre punt de vista. Essent una àrea de mínima elecció, fa de dipòsit per al rebuig econòmic de la ciutat. Es converteix també en l'amagatall de molts serveis prohibits per la moral, però que responen als desigs dels residents escampats per tota la comunitat» (McKenzie, 1925).

«L'*slum* és una àrea típica de degradació i desorganització... és una zona de llibertat i d'individualisme. En els seus amplis espais, els homes no coneixen els seus veïns i no se'n refien. A part d'algunes famílies aïllades, gran part de la població local està de pas; prostitutes, criminals, gent fora de la llei, *hobos*... Aquí es troben també les zones en què els immigrants, les comunitats estrangeres, troben una primera col·locació, i és aquí on es recullen els grups estrangers «indesitjables»... L'*slum* adquireix característiques progressivament molt diverses de les de les altres àrees urbanes, a través d'un procés acumulatiu continuament en curs de selecció natural, paral·lel al fet que els més ambiciosos i actius tendeixen a anar-se'n i, en canvi, hi afluïxen les deixalles dels desplaçats i dels bandits... L'*slum* acaba de caracteritzar-se, per tant, no només per carrers pobres i edificis a punt de caure, sinó per una tipologia ben definida d'humanitat submergida...

»L'*slum* marca per sempre els seus habitants i els confereix actituds i problemes

d'actitud específics... en una gran part de l'*slum*... no hi ha res que s'assembli a una comunitat» (Zorbaug, 1929).

Entre els paràmetres de caràcter urbanístic podem recordar la funció atractiva desenvolupada per la degradació i per l'anomia de determinats barris o d'enclavaments específics en confrontacions de poblacions marginals, més exposades al risc de veure's implicades en activitats delictives, i l'efecte negatiu, en el pla de l'habitatge i en el social, causat per barreres físiques (grans àrees industrials, en funcionament o abandonades, línies i parcs ferroviaris, vies ràpides, etc.) que habitualment afavoreixen que s'instal·lin solucions de continuïtat entre les zones delimitades i la resta de la ciutat, i que imposen limitacions importants en el pla pràctic i en el de les relacions interpersonals dels habitants.

Com podem veure a partir dels resultats dels dissenys i de les edificacions que hi ha davant dels nostres ulls, aquestes consideracions i indicacions no han sortit gairebé mai del cercle restringit dels tècnics del sector i, sobretot, no només rarament han estat fetes seves per aquells que dissenyen escenaris i destins de les ciutats, velles i noves.

A partir dels anys setanta, s'han efectuat tasques que han subratllat encara més les relacions existents entre determinats comportaments delictius i inadaptats i l'ambient físic en el qual es desenvolupen i potser de vegades es manifesten, i la consegüent importància d'una planificació i d'una posterior execució tant raonable i correcta com sigui possible.

Entre les recomanacions, podem recordar les d'evitar gegantismes en els volums i en les estructures; limitar racons foscos, passeres, passadissos llargs i passatges coberts, escales i ascensors oberts als quatre vents, soterranis fàcilment accessibles a qualsevol; espais semipúblics en els quals sovint és difícil posar de manifest propietats, responsabilitats i modalitats d'actuació, tenir cura de la qualitat dels materials utilitzats; facilitar la visibilitat; garantir la neteja, el manteniment i combatre la incúria i el desinterès de propietaris, gestors i inquilins (Newman, 1972, 1976; Coleman, 1985).

D'altra banda, les necessitats bàsiques de l'individu en l'espai vital són senzilles: poder accedir a una sèrie de comoditats elementals que en garanteixen la integritat física i la de la seva família; tenir la possibilitat de comunicar amb els veïns amb esperit obert i no de conflicte latent; trobar possibilitats d'informació i de diàleg; tenir els instruments per identificar i personalitzar l'espai en el qual es viu.

Tota persona ha de poder:

«accedir, amb total seguretat, als espais comercials, als llocs d'animació i de cultura, als serveis administratius bàsics i d'informació, de comunicació i de trobada. S'ha de sentir tranquil també en els espais exteriors i poder desenvolupar una imatge positiva del seu barri, del qual obtenir un respecte i una responsabilització per a la col·lectivitat i els espais comuns» ... «és necessari col·locar l'ésser humà al centre del raonament urbà. Una concepció minimalista de qualitat de vida pot definir-se a partir de la realització de tres aspiracions essencials: la necessitat de comunicació, que requereix un treball sobre els intercanvis; la necessitat de diversitat, de comple-

mentarietat, que necessita la introducció d'una autèntica promiscuïtat; la necessitat d'identificació, que suposa el desenvolupament de llocs de centralitat» (Lamy, 1994).

En el Regne Unit estan previstos funcionaris de policia, *Architectural liaison officer*, que participen, si més no amb funcions consultives, en les activitats de planificació urbana, per indicar solucions alternatives que puguin reduir les situacions delictives i de perill per als ciutadans i per al patrimoni comú. Aquest compromís és vist per diverses parts com una contribució positiva de col·laboració i d'interacció constructiva en la prevenció de la delinqüència mitjançant el disseny arquitectònic i el mobiliari urbà, amb la creació d'un ambient que contribueixi a limitar les ocasions de delinqüència.

Acceptant el que he exposat en relació amb els aspectes urbanístics i arquitectònics, no podem deixar de centrar l'atenció en factors de caràcter socioeconòmic. Els factors urbanístics i constructius poden facilitar situacions d'anomietat, incomunicabilitat i neurosi, lligades a l'experiència individual amb l'espai personal i col·lectiu, però la inseguretat sembla vinculada a la relació que cadascú de nosaltres té amb els seus llocs (ciutat, barri, habitatge) i amb la seva comunitat de pertinença. Si vivim la ciutat com a anònima i inhòspita, el barri brut, desordenat i sorollós, ens refugiem a casa i fem referència a aquesta microcomunitat de pertinença. Si també la casa se'ns presenta com a difícilment acceptable (petita, fosca, impersonal) i les relacions interpersonals són conflictives o inexistents, perdem punts addicionals de referència i ens tanquem en nosaltres mateixos, introduint mecanismes de defensa total que recullen tots els recursos disponibles, inclosos components patològics com l'ansia excessiva, els escrits del metro, els alarmismes del mitjans de comunicació, la culpabilització injustificada d'allò nou, estranger o divers.

Està demostrat que el nivell de delinqüència en un barri o illa de cases determinats tendeix a reduir-se quan els residents atribueixen un judici positiu a llur assentament; nombrosos treballs han suggerit que les variables cognitives dels residents representen en el pla tècnic una mesura paral·lela al funcionament territorial.

És fonamental subratllar que tots els barris i les àrees ací descrites amb característiques tan negatives sempre han constituït el receptacle de totes les categories socials febles, amb mancances, problemàtiques, de les quals la societat anomenada normal tendeix a alliberar-se o, si més no, a no voler veure. Si es pensa, a més, en la rarificació dels serveis socials que caracteritza les mateixes àrees, s'entén fàcilment que totes les contradiccions hi esclatin de la forma més dramàtica.

Finalment, per tant, ens trobem davant d'una realitat totalment mancada, d'una banda, d'un mínim d'estàndards d'habitabilitat dignes d'aquest nom, i, de l'altra, d'una xarxa social de coneixences, solidaritat i veïnat, que impedeixen qualsevol possibilitat de cohesió social i d'interiorització del lloc de residència.

Es considera que la composició social està relacionada positivament amb la defensabilitat espacial i negativament amb el nivell de la delinqüència. En altres termes, la probabilitat que existeixin espais defensables és més elevada, i la delin-

qüència més baixa, en els barris en què hi ha nombroses famílies amb un nivell de vida mitjà (Block, 1979).

S'ha vist, a més, que la prevenció de la delinqüència mitjançant una planificació ambiental representa un enfocament vàlid per encoratjar els residents a regular ells mateixos els espais que els envolten i a apropiars-ne.

Força gent ha subratllat que sovint els habitants de zones etiquetades com a guetos pateixen més per la imatge negativa de llur «hàbitat» que no pas per la realitat objectiva de la seva manera de viure, i això provoca un component de caràcter psicològic que contribueix a agreujar el problema.

En el conjunt d'aquestes dinàmiques s'insereix el fet que els habitants més antics tendeixen a imputar als nouvinguts totes les problemàtiques i els aspectes negatius que es manifesten en el seu barri, i hi estableixen barreres de caràcter social que contribueixen a agreujar el problema en el pla de les relacions interpersonals i en el del reforç, manteniment i restabliment de la xarxa social.

Les actuacions més eficaces són les que preveuen un conjunt de mesures coordinades en diversos sectors, concordades i posades en pràctica amb la participació de fet dels habitants de les zones interessades.

En relació amb aquest fet, és aconsellable que el conjunt de les intervencions encaminades a implicar els habitants d'una determinada realitat no es limiti a les indicacions de caràcter urbanístic i arquitectònic, sinó que faci referència a activitats i iniciatives que facilitin els contactes entre les persones basant-se en objectius comuns, des de les propostes d'activitats culturals, a l'organització de grups espontanis per a activitats lúdiques, o la creació de cooperatives pensades per a la recuperació i la compra d'allotjaments.

De la mateixa manera, cal considerar que la mateixa actuació que ha tingut èxit en un barri no ha de ser necessàriament positiva en un altre i, no pot, per tant, ser-hi transferida i repetida d'una manera acrítica, sinó que, d'una manera més útil, ha de ser introduïda dins un banc de dades al qual cadascú pugui anar-la a buscar analíticament en un moment de necessitat.

4. LES POLÍTIQUES DE PREVENCIÓ

Són moltes les realitats que han posat en pràctica iniciatives, tan integrades com ha estat possible, a fi de reduir les incomoditats de la població.

La realitat francesa representa un exemple de compromís constant en la recerca de solucions a les problemàtiques presents.

El ja citat *Rapport Bonnemaïson* subratllava la importància que el combat contra la delinqüència es basés en els pilars de la prevenció, la repressió i la solidaritat i indicava la importància de confiar als alcaldes un paper de primer ordre en la gestió de les polítiques locals en qüestió de seguretat. Amb aquesta finalitat, definia la institució d'una sèrie d'estructures i instruments, centrals intermedis i locals (*Conseil National de Prévention de la Délinquance (CNPD)*, *Conseils Départementaux de Prévention de la Délinquance (CDPD)*, *Conseils Communaux de Prévention de la Délinquance (CCPD)*, *Plans Départementaux de*

Sécurité (PDS), Diagnostic Locaux de Sécurité (DLS) i Plans Locaux de Sécurité (PLS)) amb l'objectiu de facilitar aquest nou tipus de relacions entre Estat i col·lectivitats locals.

Altres iniciatives han estat realitzades per descentralitzar algunes activitats i estructures judicials, amb l'objectiu de reduir la desconfiança i el recel dels ciutadans, donar valor a la imatge i augmentar les possibilitats de col·laboració.

En barris considerats difícils s'han obert les *maisons de justice*, gestionades per magistrats honoraris amb formació específica per a la mediació, amb l'objectiu de difondre en el territori la presència de la justícia, de fer-la visible físicament i de desenvolupar activitats alternatives com ara la mediació i l'arxivament condicionats, amb la qual cosa el sistema judicial pot diferenciar de manera més dúctil les seves modalitats d'actuació.

En altres realitats han estat instituits *groupes de traitement local de la délinquance (GTLD)*, formats pel viceprocurador, alcalde i comissari de policia competents per territoris, amb l'objectiu de garantir una valoració més específica dels autors de delictes, tenint en compte la sensibilitat i l'especialització territorial d'aquests.

Igualment, hi ha hagut experiments amb *correspondants de justice*, trobats entre gendarmes i policies jubilats, amb tasques d'interfície entre la fiscalia i el barri, amb l'objectiu de proporcionar informacions sobre les problemàtiques específiques i de suggerir solucions igualment específiques.

En les activitats de col·laboració hi estan implicats magistrats, policies, mestres, personal de l'ajuntament, constructors, responsables de les societats de transport públic, operadors socials, amb l'objectiu de combatre el sentiment d'abandonament que envaeix molts dels habitants i de retornar al territori una presència positiva i coneguda pels habitants.

També cal recordar les nombroses iniciatives de justícia reparadora i de mediació entre autor del delicte, víctima i comunitat local, i les d'assistència a les víctimes dels delictes, posades en pràctica amb l'objectiu de recuperar la imatge de l'Estat i de la seva justícia.

Els intents d'intervenció sobre els conflictes, tant com sigui possible efectuats en l'àmbit local i centrats en una òptica de gestió i no de solució d'aquests conflictes, representen a més una modalitat per incidir sobre la relació emotiva seguretat/inseguretat, actuant de manera efectiva en les interrelacions interpersonals.

La mediació definida com «una possible solució a les crítiques dirigides al sistema judicial, al seu formalisme, a la seva lentitud i al seu allunyament dels problemes quotidians dels ciutadans... En l'àmbit específic dels petits disturbis d'ordre públic, s'intenta regular els litigis amb una justícia més funcional, que tracti un «contenció de massa» i amb un dret negociat que reconstrueixi el «lligam social»... trobar una solució de mediació: reparació del perjudici que permeti un arxivament del procediment, privilegiant una indemnització efectiva respecte a la sanció penal... Crear una justícia pròxima als ciutadans, preventiva, educadora i reparadora més que no pas repressiva; arribar a la satisfacció de la víctima, amb el seu consentiment, i al restabliment de l'ordre públic sense recórrer a la pena «infiament» (Costa-Lascoux, 1994).

«No es tracta només, en la major part dels casos, de rescabalar la víctima i

d'establir una pau social, sinó d'utilitzar també aquest moment de trobada com a instrument pedagògic... La mediació no estableix típicament una connexió entre dues persones, sinó entre dos universos socialment molt distants, i pot desembarcar en una dinàmica d'inserció del menor, que no es limita a un aprenentatge tècnic o a una crida a la legalitat, sinó al descobriment per part de joves sovint enquistats en particulars universos socials i urbans, del món social en la seva diversitat... L'actuació ha de tenir en compte, en aquesta perspectiva educativa, tots els elements de la situació: naturalesa de les víctimes, del delicte, de la família, de la personalitat del jove... El valor de la pena per al jove no s'adscriu només al seu caràcter punitiu, sinó sobretot a la seva articulació amb el dany, la víctima, la família del jove o, d'una manera més general, la societat» (Milburn, 1997).

Les activitats d'ajut a les víctimes de delictes poden incloure la prevenció i la informació pel que fa a comportaments i precaucions que cal observar; però també, concretament, acompanyament per presentar denúncia o per tornar a fer els documents robats; companyia durant els primers dies i, sobretot, durant la nit; ajut en la reparació dels danys materials i en la substitució de tancaments, portes i finestres; iniciatives de caràcter psicològic (processament de l'experiència viscuda, socialització amb altres víctimes, superació de les resistències, arranament eventual del conflicte), així com de protecció jurídica respecte a l'autor del delicte i del seu entorn, de la burocràcia en general i del sistema judicial en conjunt.

Després d'un retard inicial, també Itàlia ha afrontat els problemes de la seguretat de manera orgànica i coordinada. Durant anys, de fet, el nostre país no ha tingut una política de la seguretat que afrontés aquests problemes a partir de les realitats específiques: l'objectiu prioritari de l'Estat sempre ha estat el del control de l'ordre públic (ensems, en alguns moments, amb el del combat contra el terrorisme i el crim organitzat) i, amb les excepcions degudes, el conjunt de les iniciatives es prenia basant-se en l'emergència diària que, d'altra banda, rarament faltava.

L'impuls per modificar aquesta situació ha vingut de part d'algunes realitats locals, atentes a les peticions dels ciutadans i motivades per la necessitat de donar-los una resposta.

Cal recordar sobretot les iniciatives del projecte Ciutats segures, posat en pràctica a partir de 1994 per la regió Emília-Romanya (recerques, seminaris, debats, reflexions i publicacions), que han proporcionat i han fet circular contribucions teòriques i pràctiques sobre el tema de la gestió conjunta de la seguretat, represes posteriorment en el Fòrum Italià per a la Seguretat Urbana, membre actiu del *Forum Européen pour la Sécurité Urbane*.

S'ha teoritzat la importància del fet d'assumir el punt de vista des de baix, partint de les situacions concretes i cercant els recursos per a la resposta a partir de la mateixa realitat local considerada.

S'ha definit com a nova prevenció aquella actuació que té l'objectiu d'eliminar o reduir la freqüència de determinats comportaments —siguin qualificats o no com a criminals— recorrent a solucions diferents de les que ofereix el sistema penal. El caràcter genèric de la definició fa molt més complicada la tasca de qui mira de reconstruir aquestes actuacions en un marc global. Sobretot, no és fàcil definir

quins són els elements efectius de novetat de la «nova prevenció». En el cas de les activitats dels governs locals, la novetat cal buscar-la tant respecte a les formes de prevenció típiques del sistema penal com, sobretot, respecte a les activitats de prevenció social en sentit ampli, que els organismes locals, en l'àmbit de les seves competències, posen constantment en pràctica. En primer lloc podem dir que els governs locals adopten estratègies de «nova prevenció» quan reconverteixen o modifiquen els objectius generals de llur acció: des de l'eliminació de les causes de la degradació social, de l'exclusió i de la delinqüència, fins a l'objectiu, més limitat, de la reducció dels fenòmens que tenen el seu origen en aquelles causes socials i també dels costos que la col·lectivitat ha de suportar. Les polítiques de reducció del dany són en aquest sentit exemplars i representen un dels models més significatius de les accions de nova prevenció a Itàlia (Selmini, 1996).

Entre els resultats concrets més significatius (també tenint en compte les responsabilitats cada cop més grans que se'ls confien en relació amb la seva elecció directa per part dels ciutadans), cal recordar la inclusió formal de l'alcalde en el Comitè provincial per a l'ordre i la seguretat pública, sancionada pel Decret legislatiu 279, de 27 de juliol de 1999.

Cal no infravalorar, finalment, la importància que poden adquirir els protocols de seguretat entre prefectures i ajuntaments o altres organismes locals, pensats per formalitzar una sèrie de compromisos per part de les administracions interessades, i l'inici d'un programa de policia de proximitat destinat a millorar les relacions i les formes de col·laboració entre els ciutadans i el personal de la Policia d'Estat.

També en l'àmbit del coneixement dels fenòmens relacionats amb la inseguretat i la victimització s'han obtingut dades molt importants dels ja esmentats informes en l'àmbit del projecte Ciutats segures, i també d'altres, entres els quals una d'específica sobre els ancians (Carrer, 1998).

Cal assenyalar en particular la recerca de l'Institut Nacional d'Estadística italià, relativa a la seguretat dels italians (Barbagli, 1998), que representa una contribució molt important per al coneixement d'aquest fenomen al nostre país i on es mostra que «també el sentiment d'inseguretat de la població respecte a la delinqüència no només existeix, sinó que s'ha convertit en un fenomen social imponent, que no podem continuar ignorant o negant».

Finalment, són nombroses les actuacions, en gran part gestionades per associacions de voluntaris coordinades i finançades pels organismes locals, en l'àmbit de la prevenció i de l'assistència compartida (Carrer, 2000).

5. CONCLUSIONS

La inseguretat és determinada per un conjunt de factors que, tanmateix, incideixen, de vegades significativament, en la nostra existència diària, en els nostres comportaments, en les nostres actituds, en la nostra manera de ser, alimentant un cercle viciós cada cop més negatiu i que tendeix a autoreforçar-se.

Una intervenció concreta i positiva ha de partir d'una planificació de la ciutat, no amb la finalitat de crear espais defensables, siguin públics o privats, sinó que ha de

tendir a la natural i constant apropiació (o reapropiació en cas de situacions de recuperació o de restabliment d'allò existent) de l'espai i la seva gestió més natural i harmònica, subratllant el valor de la socialització i de la qualitat de vida. Cal garantir una «ciutat segura» partint d'una «ciutat viscuda» i no d'una «ciutat blindada».

És important projectar els nous barris amb la màxima atenció pel que fa a l'estructura urbanística, els espais verds, el mobiliari urbà, la il·luminació, la presència de serveis, botigues i espais d'animació, una xarxa de transports públics dignes d'aquest nom, el control del trànsit a favor dels vianants en general i de les categories més vulnerables en particular.

S'ha de garantir la mateixa atenció a aquells barris que seran objecte d'actuacions de requalificació urbana, social i econòmica i que representen en molts casos els principals problemes de les nostres ciutats, no només en qüestió d'inseguretat, sinó sobretot d'exclusió, intolerància i incomunicabilitat.

L'alcalde ha de ser capaç de fer dialogar entre ells tots els seus conciutadans i de fer funcionar els serveis de competència de l'Administració municipal, incidint en els horaris de vida de la ciutat, per arribar a una millora de la qualitat de vida, programant polítiques d'actuació escaients i motivades.

Una activitat d'aquesta mena requereix, tal com ja s'ha subratllat, una planificació del territori, una revisió dels serveis municipals de la manera més elàstica possible i capaç d'implicar tots els grups presents: institucionals (locals i centrals), del sector terciari i d'associacions de voluntaris, laics i confessionals, que faciliti el trencament d'aquella sectorialitat de les actuacions que fins avui ha caracteritzat la major part de les realitats.

Cal posar en pràctica plans d'actuació que responguin a la necessitat de seguretat dels ciutadans en una actuació global dels organismes locals, que tingui en compte tots els aspectes necessaris per a garantir una millora global de la qualitat de vida.

S'han de confiar a la policia local tasques de gran importància per garantir una resposta ràpida, concreta i visible a les peticions dels ciutadans, per representar una presència repartida de l'alcalde en el territori i per constituir la interfície amb els altres cossos de policia.

Totes aquestes iniciatives s'han de coordinar amb les de caràcter predominantment «repressiu» dels cossos de policia de competència nacional, que caldrà implicar en qualsevol cas en el conjunt de les actuacions. Al mateix temps, aquests cossos de policia han de comprometre's a garantir la seva presència segons les formes i les modalitats més oportunes basant-se en les característiques de la població, del territori i dels resultats aconseguits.

A l'últim, una actuació correcta ha d'afrontar el problema de la inseguretat en l'àmbit de qüestions relatives a la qualitat de vida i basar-se en la posada en comú dels recursos públics i privats, locals i centrals, coordinats amb l'aportació de les associacions de voluntaris i dels ciutadans directament afectats. Les iniciatives que calgui prendre han de ser concretes, motivades, posteriors a l'obtenció de les informacions necessàries amb l'ajut dels instruments més apropiats i comunicades immediatament a tothom que hi estigui interessat i implicat.

BIBLIOGRAFIA

- BLOCK, R. «Community, environment and violent crime». *Criminology*, 46, 17, 1, 1979.
- BARBAGLI, M. *La sicurezza dei cittadini. Reati, vittime, insicurezza dei cittadini*. Roma: Istituto Nazionale di Statistica, 1998.
- CARRER, F. *L'anziano e il suo habitat. Sicurezza e qualità della vita*, Roma: Ediesse, 1998.
- CARRER, F. *Sicurezza in città e qualità della vita*. Roma: ed. Liberetà, 2000.
- COLEMAN, A. *Utopia on trial, vision and reality in planned housing*. Londres: Hilaty Shipman, 1985.
- COSTA-LASCOUX, J. «La régulation des petits désordres sociaux». *Les Cahiers de la Sécurité Intérieure*, 139, 18, 1994.
- GREMY J.P. *Les violences urbaines*. Paris: IHESI, 1996.
- KEGELS, M.L. «Le crime, puisqu'il faut l'appeler par son nom... la 'peur du crime'». *Déviance et Société*, 209, 2, 1982.
- LAMY, B. «Aménagement urbain et sécurité». *Les Cahiers de la Sécurité Intérieure*, 131, 17, 1994.
- LOUIS-GUERIN, Ch. «La peur du crime: mythes et réalités». *Criminologie*, 69, 16, 1, 1983.
- McKENZIE, R.D. «Caratteri dell'ecologia umana». 1a ed. 1925. Traduïda a l'italià a D.A. *Società e Metropoli*. Roma: Donzelli editore, 1995.
- MILBURN, Ph. «La réparation pénale: entre inciviltés et éducabilité». *Les Cahiers de la Sécurité Intérieure*, 121, 29, 1997.
- MONJARDET, D. «Réinventer la police urbaine». *Les Cahiers de la Sécurité Intérieure*, 2, 37, 117, 1999.
- NEWMAN, O. *Defensible space: Crime prevention through Urban Design*. Nova York: Mac Millan, 1972.
- NEWMAN, O. *Design Guidelines for Creating Defensible Space*. Washington, DC: U.S. Govern, Printing Office, 1976.
- ROCHÉ, S. *Le sentiment d'insécurité*. Paris: Puf, 1993.
- SELMINI, R. «Nuove azioni: sicurezza e prevenzione nel sistema delle autonomie locali in Italia». *Quaderni di Città Sicure*, 203, 5, 1996.
- SKOGAN, W.G. *Disorder and Decline: Crime and the Spiral of Decay in American Neighborhoods*. Berkeley & Los Angeles: University California Press, 1990.
- THOMAS, I.W. *Old World Traits Transplanted*. Nova York: Harper & Bros, 1921.
- WILSON, J.Q.; KELLING, G. «Broken windows». *The Atlantic Monthly*, 38, 29, març de 1982.
- ZORBAUG, H. *The Gold Coast and the Slum*. Chicago: The University of Chicago Press, 1929.